

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER
DERGİSİ

BEYKENT UNIVERSITY
JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

ISSN: 1307 - 5063

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER
DERGİSİ

BEYKENT UNIVERSITY
JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Sertifika No:
11374

Beykent Üniversitesi Yayınları, No108

Cilt *Volume:* 8 **Sayı** *Number:* 2 **Yıl** *Year:* 2015 *Fall/Güz*

SAHİBİ:

Prof. Dr. Mehmet Emin KARAHAN

(Beykent Üniversitesi adına)

Editörler ve Kurullar

Editör

1. Prof. Dr. Levent ÜRER, Beykent Üniversitesi, Türkiye

Editör Yardımcıları

1. Yrd. Doç. Dr. Aytül Papila, Beykent Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Türkiye
2. Yrd. Doç. Dr. Vedat Akman, Beykent Üniversitesi
3. Öğr. Gör. İlkey Erarslan, Beykent Üniversitesi, Kütüphane Daire Başkanı

Danışma Kurulu

Prof. Dr. David Zweig, The Hong Kong University of Science and Technology, Çin

Prof. Dr. Altan Akyut, Beykent Üniversitesi, FEF, Mütercim Tercümanlık Rusça, Türkiye

Prof. Dr. Ahmet Güner Sayar, Beykent Üniversitesi, İİBF, İktisat, Türkiye

Prof. Dr. Selahattin Sarı, Beykent Üniversitesi, İİBF, İktisat, Türkiye

Prof. Dr. Semra Birgün, Beykent Üniversitesi, MMF, İşletme Mühendisliği, Türkiye

Prof. Dr. Yıldız Güzey, Beykent Üniversitesi, İİBF, İşletme, Türkiye

Prof. Dr. Ebru Güzelcik Ural, Beykent Üniversitesi, GSF., Türkiye

Prof. Dr. Visam Mansur, Beykent Üniversitesi, FEF, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Türkiye

Prof. Dr. İbrahim Yılıgör, İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İngilizce Öğretmenliği Bölümü, Türkiye

Prof. Dr. Fethi Çallıalp, Beykent Üniversitesi, FEF, Matematik Bilgisayar Bölümü, Türkiye

Prof. Dr. Oğuz Makal, Beykent Üniversitesi, GSF, Sinema TV Bölümü, Türkiye

Prof. Dr. Ahmet Kızıl, Nişantaşı Üniversitesi., Türkiye

Prof. Dr. Sudi Apak, Beykent Üniversitesi, İİBF, Bankacılık ve Finans Bölümü

Prof. Dr. Cemal Yükselen, Beykent Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, Türkiye

Prof. Dr. Namık Sinan Turan, İstanbul Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, Türkiye

Prof. Dr. Burak Samih Gülboy, İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Türkiye

Prof. Dr. Günseli İşçi, Yeni Yüzyıl Üniversitesi, FEF, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Türkiye

Prof. Dr. Turgut Özkan, Beykent Üniversitesi, İİBF, İşletme, Türkiye

Her hakkı saklıdır. **Sosyal Bilimler Dergisi yılda iki kez yayımlanan, bilimsel hakem kurulu olan bir yayındır.** Sosyal Bilimler Dergisi'nde yayımlanan makalelerdeki görüş ve düşünceler yazarların kişisel düşünceleri olup, hiçbir şekilde Sosyal Bilimler Dergisi'nin veya Beykent Üniversitesi'nin görüşlerini ifade etmez. Sosyal Bilimler Dergisi'ne gönderilen makaleler iade edilmez.

Hakem Kurulu

1. Prof. Dr. İbrahim Yılğor, İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İngilizce Öğretmenliği Bölümü, Türkiye
2. Yrd. Doç. Dr. Erkut Altındağ, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye
3. Yrd. Doç. Dr. Volkan Öngel, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye
4. Prof. DR. Ali Vahit Turhan, Beykent Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler
5. Prof. Dr. Turgut Özkan, Beykent Üniversitesi, İİBF, İşletme, Türkiye
6. Doç. Dr. Tanses Yasemin Gülsoy, Beykent Üniversitesi, İİBF, Turizm İşletmeciliği, Türkiye
7. Prof. Dr. Yıldız Güzey, Beykent Üniversitesi, İİBF, İşletme, Türkiye
8. Prof. Dr. Semra Birgün, Beykent Üniversitesi, MMF, İşletme Mühendisliği, Türkiye
9. Doç. Dr. İlyas Sözen, Beykent Üniversitesi, İİBF; İktisat, Türkiye
10. Prof. Dr. Ahmet Güner Sayar, Beykent Üniversitesi, İİBF, İktisat, Türkiye
11. Prof. Dr. Altan Aykut, Beykent Üniversitesi, FEF, Mütercim Tercümanlık Rusça, Türkiye
12. Yrd. Doç. Dr. Muzaffer Ürekli, Beykent Üniversitesi, FEF, Tarih, Türkiye
13. Prof. Dr. Ebru Güzelcık Ural, Beykent Üniversitesi, GSF,, Türkiye
14. Prof. Dr. Fethi Çallıalp, Beykent Üniversitesi, FEF, Matematik Bilgisayar Bölümü, Türkiye
15. Doç. Dr. Mine Guven, Beykent Üniversitesi, FEF, Mütercim Tercümanlık İngilizce, Türkiye
16. Prof. Dr. Günseli İşçi, Yeni Yüzyıl Üniversitesi, FEF, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Türkiye
17. Doç. Dr. Gönül Bakay, Bahçeşehir Üniversitesi, İİBF, Amerikan Kültürü ve Edebiyatı
18. Prof. Dr. Burak Samih Gülboy, İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Türkiye
19. Prof. Dr. Namık Sinan Turan, İstanbul Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, Türkiye
20. Prof. Dr. Cemal Yükselen, Beykent Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, Türkiye
21. Yrd. Doç. Dr. Vedat Zeki Yenen, Beykent Üniversitesi, MMF, İşletme Mühendisliği Bölümü, Türkiye
22. Doç. Dr. Uğur Özgöker, İstanbul Arel Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Türkiye
23. Yrd. Doç. Dr. Sıtkı Sönmezer, Beykent Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, Türkiye
24. Prof. Dr. Sudi Apak, Beykent Üniversitesi, İİBF, Bankacılık ve Finans Bölümü
25. Yrd. Doç. Dr. Serkan Çankaya, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Bankacılık ve Finans Bölümü, Türkiye
26. Prof. Dr. Ahmet Kızıl, Nişantaşı Üniversitesi,, Türkiye
27. Prof. Dr. Hamdi Ünal, Beykent Üniversitesi, GSF, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü
28. Yrd. Doç. Dr. Cevdet Kızıl, Yalova Üniversitesi, Türkiye
29. Yrd. Doç. Dr. Armağan Gözkaman, Beykent Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler, Türkiye

EDİTÖRDEN,

Dergimizin 2015 Güz dönemi, 8/2 sayısı nihayet tamamlandı. Yaz dönemi, kısa bir rahavet sonrası elektronik ortamda yerini almaya hazır hale geldi. Bu sayıda katkıda bulunmuş olan tüm akademisyen meslektaşlarım ile yayına hazırlanma sürecine katkı sağlamış olan herkese teşekkür ederim. Zaman ve dahası harcamış oldukları emeğin değeri ölçülebilir gibi değil. Editör yardımcısı meslektaşlarımın bu süreçte nasıl bir gayret ile yönelttiklerine yakından şahit olmuş birisi olarak, meşakkatle yürüttükleri, ciddi biçimde zaman ayırdıklarını biliyorum çünkü çoğunu gördüm ve şahit oldum. Tüm bu zorluklara karşın dergimize gösterilmekte olan ilginin hızla artması ise kuşkusuz bizler için birer ödül oldu.

Başlıkta gördüğünüz gibi dergimiz gecikmiş bir duyuruyu bu sayısının hemen başına aldı. Prof. Dr. Ünsal Oskay hocamız için ertelenmek durumunda kalınmış sayı artık önümüzdeki dönem programımıza alındı. Böylelikle çıkması planlanan ilk sayımızın gündemi belirlenmiş oldu. Hocamızı rahmetle anarak, gecikmiş bir çağrı için aşağıdaki tanıtım ve davet yazısı ele alındı. Bugüne kadar vermiş olduğunuz desteğin artarak devam etmesini dilerim.

Saygılarımla

Prof. Dr. Levent ÜRER

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Editörü

İÇİNDEKİLER *CONTENTS*

**TABULA RASA: NECİP FAZIL KISAKÜREK VE CEVAT RIFAT ATILHAN'IN
GÖZÜNDEN OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN FİLİSTİN CEPHESİ**

Yrd. Doç. Dr. Pınar ÖZDEN CANKARA..... 6 - 20

**BİR ULUSLARARASI HUKUK SORUNU OLARAK YABANCI KAMU
HUKUKUNUN UYGULANMASI**

Arş. Gör. Dr. İtir ALADAĞ GÖRENTAŞ.....21 - 32

**AİLE SAĞLIĞI MERKEZLERİNDEN HİZMET ALAN HASTALARIN HASTA
MEMNUNİYET DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ: YALOVA İLİ ÖRNEĞİ**

Yrd. Doç. Dr. Cevdet KIZIL, Yrd. Doç. Dr. Vedat AKMAN, Selman Öztürk.....33 - 47

**"AŞIRILIKLAR ÇAĞI" NIN MİRASI: HOBSBAWM'IN TARİH ANLAYIŞI
ÇERÇEVESİNDE SAVAŞIN DÖNÜŞÜMÜ**

Arş. Gör. Dr. Begüm KURTULUŞ.....48 - 69

SUFİSM CARICATED IN ORHAN PAMUK'S "THE NEW LIFE"

Prof. Dr. Visam MANSUR..... 70 - 74

**ON MULTI-ETHNICITY, MULTILINGUALISM AND LANGUAGE POLICY IN
THE REPUBLIC OF MACEDONIA**

Doç. Dr. Şirin TUFAN.....75 - 89

**TÜRKİYEDE UYGULANAN BEŞ YILLIK KALKINMA PLANLARININ
İSTİHDAM POLİTİKALARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Arş. Gör. Demet TÜZÜNKAN.....90 - 117

**ŞEHİR PAZARLAMASI KAPSAMINDA MARKA KİŞİLİĞİ VE MARKA
SADAKATİ İLİŞKİSİ "EDİRNE İLİ ÖRNEĞİ"**

Yrd. Doç. Dr. Selda UCA ÖZER.....118 - 136

**"YARATIKLAR" LA MÜZAKERELERİ KİM YÜRÜTECEK? UZAYLILARLA
TEMASLARDAN DESRLER ÇIKARMAK: İSTİLA**

Onur AĞKAYA.....137 - 157

**AVRUPA'DA DEVRİMLER ÇAĞINDA TOPLUMSAL DEĞİŞİM, KÜLTÜR ve
MÜZİK YAŞAMINA DAİR NOTLAR**

Öğr. Gör. Bilen IŞIKTAŞ.....158 - 172

**TABULA RASA: NECİP FAZIL KISAKÜREK VE CEVAT RIFAT ATILHAN'IN
GÖZÜNDEN OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN FİLİSTİN CEPHESİ**

Pınar ÖZDEN CANKARA

ÖZET

Sağ Muhafazakâr-İslamcı akımın düşünürlerinin temel amacı Türkiye'nin lideri olduğu bir İslam Birliği'nin yaratılmasıdır. Ancak Osmanlı İmparatorluğu'nun sona ermesinden sonra kurulan Cumhuriyet rejiminin, hilafet kurumunu kaldırması onların temel amaçları için kabullenemedikleri bir husus olmuştur. Bu durumu doğrudan yaratıcısı olarak gördükleri Mustafa Kemal'e karşı kinlenen düşünürler, onun hem askeri kimliğine, hem de politik kararlarına karşı ithamlarda bulunmaya başlamışlardır. Bu durum onların I. Dünya Savaşı yıllarında Filistin Cephesi'nde Osmanlı askerlerinin geri çekilmek zorunda kalışları ile ilgili olarak imalar üzerinden alternatif bir tarih yazımcılığı geliştirmelerine vesile olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Necip Fazıl Kısakürek, Cevat Rifat Atilhan, Filistin, I. Dünya Savaşı

Tabula Rasa: Ottoman Empire's Palestine Front In The Eyes Of Necip Fazıl Kısakürek And Cevat Rifat Atilhan

Summary

The main purpose of Rightern Conservative-Islamic Wing's philosophers is to create an Islamic Union with Turkey's leadership. But after the dissolution of Ottoman Empire, newly established Republic repealed the Caliphate. This case was never accepted by the philosophers in the cause of their main purpose. They developed resentment to Mustafa Kemal because he was the establisher. As a result they began to accuse not only his military identity, but also his political decisions. By this way, they constructed an alternative historiography with hints for Ottoman soldiers who regressed at Palestinian front in the First World War.

Keywords: Necip Fazıl Kısakürek, Cevat Rifat Atilhan, Palestine, I. World War

1. GİRİŞ

Louis Althusser'in 1974 yılında "Felsefe ve Bilimadamlarının Kendiliğinden Felsefesi" başlıklı eserinde tartıştığı gibi "felsefi sorunlar ipso facto bilimsel sorunlar değildir" (Althusser, 2003).

Benzer anlayışla siyasal sorunlar, pozitif bilimler gibi ampirik olarak ele alınıp, bilim insanlarının kendi ideolojik görüşlerinden arındırarak objektif bir kalemlle yazıya dökülebildikleri çalışmalar olamamaktadır. İdeolojik ağlarla çevrelenmiş insanın dünyayı algılayışı ve tarihsel olayları yorumlayışı da ideolojikleşmiş olmaktadır. Sadece Althusser değil, Max Weber de “siyaset bilimcinin değerlerden arındırılmış ve aksiyolojik yansızlık statüsüne erişen bir bilim üretebilme faaliyeti”ne dikkat çekmektedir. Burada sorun bir sosyal bilimcinin epistemolojik olarak ele aldığı bir araştırmasında, kendi kişisel yargılarını, fikirlerini ve kaygılarını da aktarma olasılığı barındıran bir söylem geliştirebilmesinden kaynaklanmaktadır (Vergin, 1999: 50).

Bilimin siyasetle ve dahası bilim insanın da siyasetle bu mahiyetteki ilişkisi göz önünde bulunduğunda, ideolojilerin bel kemiği olan ve birer bilim insanı olma iddiasından irak olan düşünürlerin tarihsel ve siyasal gelişmeleri tarafsız bir yaklaşım ile ele almaları ontolojik olarak mümkün değildir. Dolayısıyla ideolojilerin ana taşıyıcıları olan düşünürler zaten siyasallaşmıştır ve bu nedenle tarihsel gelişmeleri kendi ideolojik kaygıları zemininde yeniden ve hatta sil baştan kurgulamaktadır. Descartes'in günümüzden yüzyıllar önce söylediği gibi (Bağçe, 2004: 216); “eğer tüm insanlar bütünüyle dürüst ve açık sözlü olmuş olsalardı ve bize kuşkulu görüşler gerçek diye dayatılmasaydı, kimse başkası tarafından karşıtı savunulmamış hiçbir şey ileri sürmediği için hangisine inanmamız gerektiği belirsiz kalacaktı.”

Birer siyaset mühendisi olan Türk Sağ Muhafazakâr-İslamcı düşünürlerin en temel sorunsalı Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasının ardından radikal bir devrimle inşa edilen ve tümüyle Batılı kültüre eklemlenen bir idari yapının yani cumhuriyetin inşa edilmesidir. Sağ Muhafazakâr-İslamcı düşünürler, Osmanlı geçmişine bir set çekilmesine ve yeni bir kültürün inşasında manevi öğelerin ön plana alınmasına odaklandıklarından cumhuriyetin kurucu kadrosunun attığı her adımdan rahatsız olmaktadır. Cumhuriyet'in “tek cümle halinde sol çığırın ismi” olduğunu düşünen Necip Fazıl'a göre Türkler topraklarını Batılılardan kurtarabilmiş ancak toplumun ruhu olan düşünce dünyası kurtarılamayarak, Batı taklitçiliğine girişmiştir (BÜYÜK DOĞU, 1943: 2)².

Yeni Türkiye'nin sadece modern yaşam tarzı ve iç dinamikleri değil, dış politika doktrini de onlar tarafından hızla eleştirilmektedir. Cumhuriyet'in dış politika konseptinde imparatorluk mirasını Ortadoğu özelinde devralmaması ve bu alana “Araplar I. Dünya Savaşı'nda bizi arkamızdan vurdu” savı üzerinden uzun bir süre kayıtsız kalması Sağ Muhafazakâr-İslamcı düşünürler tarafından kabul edilemeyecek kadar büyük bir hatadır.

Bu nedenle düşünürler, erken Cumhuriyet'in Ortadoğu politikasını eleştirirken de olayların sorumlusu olarak geleneksel ötekilerini; Mustafa Kemal'i kullanmışlardır. Hatta Mustafa Kemal'in özellikle Filistin cephesinde aldığı stratejik kararlar nedeniyle İmparatorluğun iflasının geldiğine ilişkin farklı bir tarihsel kurgu inşa edilmektedir.

Türkiye'de alternatif tarih yazımcılığı, resmi tarihin aktardığı bilgilere yapılan itiraz üzerinden şekillenmektedir. İtiraz yapılırken tarihi bilgilere farklı anlamlar ve göndermeler yüklenmektedir. Sağ Muhafazakâr-İslamcı düşünürler, başta Arap toprakları olmak üzere hitap ettikleri Müslüman coğrafyaları, kültürleri ve siyasaları detaylı bir şekilde bildiklerinden bu alternatif tarih anlatısını inşa ederken, gerçek olan ile kurgusal olanı harmanlayarak algısal bir karışıklık yaratmaktadırlar. Yaptıkları şey aslında tarihe yeniden şekil verip farklı anlatılarla dokuma yaparak, cumhuriyet ile olan hesaplaşmalarında kendilerini haklı çıkartmaya çalışmaktır. Mustafa Kemal'in toprak bütünlüğü, ekonomik ve siyasal bağımsızlık gibi ilkeleri uluslararası sisteme kabul ettirmesine ilişkin önemli katkıları yadsınarak, sadece içyapıya ilişkin devrimsel bir hareketin öncülüğünü yapmasına odaklanılır. Dolayısıyla askeri, politik ve stratejik başarıları göz ardı edilerek, sanki attığı her adım bir felakete sebep olmuş gibi bir anlatım yaratılır.

Sağ Muhafazakâr-İslamcı düşünürler, I. Dünya Savaşı'nın çıkmasındaki hedefin Osmanlı İmparatorluğu'nu parçalamak ve topraklarının bir kısmı üzerinde Yahudi devleti kurmak olduğuna inandıkları için, Milli Mücadele başta olmak üzere yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin iç ve dış politik meselelerini hep bu "Yahudi oyunu" ilkesi üzerinden açıklamaktadırlar. Bu kapsamda Mustafa Kemal'in Selanik doğumlu olması bile onlar için başlı başına sorgulanması ve üzerinde düşünülmesi gereken bir şeydir. Dolayısıyla tüm siyasal ilişki ağlarını Yahudi-Mason komplosu üzerinden ören Sağ Muhafazakâr-İslamcı düşünürlerin yakın tarihe ilişkin kurguladığı birbirinden farklı tarihsel olaylar şeması vardır. Bu çalışmada amaç, Sağ Muhafazakâr-İslamcı düşüncenin önde gelen düşünürlerinden olan Necip Fazıl Kısakürek ve Cevat Rifat Atilhan'ın Filistin sorunu üzerinden bu dil inşasını nasıl kurguladıklarını analiz etmektir.

2. Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu'nun Filistin Cephesi'nde Yaşanılanlar

Osmanlı İmparatorluğu I. Dünya Savaşı esnasında hem imparatorluk içerisinde yaşayan Türk olmayan Müslüman nüfusu bir arada tutabilmenin yolu olarak, hem de İngiltere'nin hâkimiyetinde bulunan Müslüman ahalinin desteğini sağlayabilmek umuduyla çareyi cihat ilan etmekte bulmuştur.

Hem İngiltere, hem de Osmanlı İmparatorluğu Ortadoğu coğrafyasının ön planda olan liderleri ile temaslar kurarak onların savaşta kendi yanlarında yer almalarını sağlamaya çalışmıştır. Hatta Araplar, savaş öncesinde Osmanlı hâkimiyetini ve hilafetini sorgularken, savaş başladıktan sonra Osmanlı İmparatorluğu'na karşı kuşkucu tavırlarını noktalamışlar ve hatta devlete bağlılıklarını dile getirmişlerdir. Ancak yoğun İngiliz propagandasının etkisi ve imparatorluğun çöküşe doğru yol aldığına anlaşılması ile Araplar da kendi kaderlerini çizme yönünde bir kurtuluş çabasına girişmiştir (Kasım, 2000: 426, 462).

I. Dünya Savaşı esnasında güney cephesinde bulunan Osmanlı ordusuna bakılacak olursa, Ferit Cemal Mersinli 12 Nisan 1914'te Şam'da bulunan 8'inci Kolordu Komutanı'dır. Araplar arasında alevlenen milliyetçilik fikirlerini önlemek maksadında olan Ferit Cemal Mersinli, Ocak 1915'de yaptığı bir konuşmasında "Arapların ve Türklerin aynı halifeye bağlı olduklarını, iki milletin inançta kardeş olduğunu" ifade etmiştir. Burada amaç, imparatorluktan olası kopmaları engellemek için farklı etnik unsurları İslam birliği çatısı altında bir arada tutmaktır. Savaşın başında ayrılıkçı hareketleri barışçıl yaklaşımlarla engellemeye çalışan Ferit Cemal Mersinli, bir noktadan sonra kendisi otoriter ve baskıcı bir siyasa izlemeye başlamıştır. Şubat 1915'de Süveyş Kanalı hücumunda başarısız olan Ferit Cemal Mersinli, Beyrut'ta bulunan Fransız Konsolosluğu'nun belgelerine dayanarak ihanet ettiği iddia edilen 15 Arap'ın idam edilmelerine neden olmuştur. Bu tarihten itibaren Beyrut'ta Burc Meydanı'nda ve Dimaşk'ta Merc Meydanı'nda Arap milliyetçiliği ülküsü izleyen Araplar asılmış, diğer bazıları ise hapishaneye gönderilmiştir (Kasım, 2000: 462, 467). İdam edilenler arasında mebus olan Şefik el-Müeyyet, ayan azası olan Abdülhamit Zöhravi, gazeteci Abdülgani Ariysi ve şair Refik Rızık Sellum bulunmaktadır (Atay, 2012: 50).

İdam edilenler yüksek mevki sahibi kişilerdir ve asılmalarına neden olan belgeler I. Dünya Savaşı öncesine aittir. Hatta 1913'te çıkartılan genel af ile bazılarının suçları affedilmiştir. Ancak Ferit Cemal Mersinli bu kişilerin hala daha ayrılıkçılık yolunda oldukları iddiası ile onların idamına hükmetmiştir. Divan-ı Harp'te yapılan yargılama sonucunda sadece dört kişinin idamına karar verildiği halde Ferit Cemal Mersinli kendisine tebliğ edilen karar kâğıdını eline alıp yirmi kişinin isimlerinin yanına "idam" yazmıştır ve Divan-ı Harp bu şekilde karar almış gibi uygulanmıştır (Bayur, 1991: 221).

Osmanlı askeri-bürokratlarının bu sert politikalarının yanı sıra Osmanlı ordusunun ihtiyaçlarının karşılanması için ek vergiler konulması ve savaş koşullarında bazı hane halklarına ait malların müsadere edilmesi Arapların Osmanlı yönetimine karşı hoşnutsuzluk içerisine girmelerine neden olmuştur (Kasım, 2000: 462, 467). Tüm bu gelişmeler Araplar arasındaki huzursuzlukları arttırıcı bir etki 188).

yaratmış, Arap milliyetçiliği ülküsünün tutunum ideolojisi haline gelmesine ortam yaratmıştır (Tür, 2007: 229). Kemal Karpat bu noktada bir parantez açmakta ve Ferit Cemal Mersinli'nin emriyle hain oldukları iddiası ile asılan Arap aydınlarının aslında Osmanlı karşıtı olmadıklarına ve bu nedenle bu idamların Araplar arasında derin duygusal karmaşıklıklar yarattığına dikkat çekmektedir (Karpat, 2012:188).

Fransız İhtilali ile önce tüm Kıta Avrupası'nı saran ve daha sonra dalgalar halinde Avrupa dışı alanlara da yayılan milliyetçilik hareketleri, Ortadoğu'da bulunan Arapları da kısılcasına almıştır. Üstelik İngilizlerin uzun zamandır devam eden Osmanlı hilafetine karşı Arap hilafetinin daha meşru temellere oturduğu tezi, Osmanlı askeri-bürokratlarının baskıcı yaklaşımları arttıkça daha çok taraftar bulmaya başlamıştır. Bu esnada Ferit Cemal Mersinli, savaşın başında bu hareketleri barışçıl yaklaşımlarla engellemeye çalıştıysa da, bir noktadan sonra bizzat kendisi otoriter bir siyasa izlemeye başlamıştır. Bu dönemde Mustafa Kemal ise Diyarbakır'daki 2. Ordu Komutanlığı'nda görev yapmaktadır. Mustafa Kemal'in bölgeye geliştinden çok önce 10 Haziran 1916'da Şerif Hüseyin, Mekke'deki sarayının balkonundan Türk askeri kışasına birkaç defa ateş ederek Arap isyanını başlatmıştır³. Dolayısıyla Mustafa Kemal bölgeye geldiğinde Araplar çoktan ayrılıkçılık heveslerini siyaseten uygulamaya koymuştur. Ayaklanmış olan Şerif Hüseyin ve oğulları Emir Faysal, Zeyd, Abdullah ve Ali'nin artık Osmanlı İmparatorluğu'na sadakat göstermeleri beklenilemez.

Ferit Cemal Mersinli, yine de 13 Kasım 1917'de Şerif Hüseyin'e bir mektup yazarak "kandırıldıklarını kabul etmeleri koşuluyla isyanlarının affedileceği" şeklinde bir teminat vermiştir. Ferit Cemal Mersinli'nin halen yapmaya çalıştığı şey Araplar arasında Arap milliyetçiliği yerine bir İslam birliği ülküsü yaymaktır (Tür: 2007, 232)⁴. Onun bu yaklaşımlarının başta Cevat Rifat Atilhan olmak üzere Sağ Muhafazakâr-İslamcı düşünürlerin sistem algısına oturduğu görülmektedir. Dolayısıyla Ferit Cemal Mersinli'nin onlar tarafından desteklenmesi ideolojik bir perspektife de oturmaktadır.

Öte yandan Mustafa Kemal Halep'teki 7. Yıldırım Ordusu Komutanlığı'na 5 Temmuz 1917'de atanmıştır. Mustafa Kemal'e bağlı olan 3. Kolordu Komutanlığı'na Albay İsmet (İnönü), 20. Kolordu Komutanlığı'na ise Ali Fuat Paşa (Cebesoy) komuta etmiştir (Kemal, 2010: 40). Mustafa Kemal, Yıldırım Orduları Grubu Komutanı General Falkenhein ile hem onun Arap politikası, hem de Osmanlı askerleri ile Bağdat'a yönelmek konularında anlaşamayınca 1917 yılında görevinden istifa etmiştir (Bayur, 1991: 383). Ferit Cemal Mersinli ise 17 Ocak 1918'de Suriye ve Batı Arabistan Genel Komutanı olmuştur. 17 Şubat 1918'de Suriye ve Batı Arabistan Genel Komutanlığı 4'üncü Ordu'ya dönüştürülünce, Ferit Cemal Mersinli bu ordunun komutanı olmuştur.

³ Şerif Hüseyin'in isyanı hakkında daha detaylı bilgi için bkz.: Kasım, 2000: 468.

⁴ Tür söz konusu makalesinde Ferit Cemal Mersinli'nin şu sözlerine de yer vermiştir: "İngilizler vaatleriyle Şerif Hüseyin'in başını döndürmeyi başardılar. Rus gizli anlaşmalarından anladığımız göre onu Mezopotamya, Hicaz ve Suriye'nin Halifesi yapacaklarını söylediler. Ama şimdi İngiliz kanıyla kazandıktan Mezopotamya'yı Şerif Hüseyin'e veremeyeceklerini, yapabileceklerinin Şerif Hüseyin'i İngiliz koruması altındaki Mekke ve Medine'nin Valisi olarak bırakmak olduğunu söylüyorlar. Şerif Hüseyin bu duruma çok bozulmuştu. Ve bende fırıattan yararlanarak O'na annessi Türkiye'nin sinesine geri dönmeye ve İngilizleri bırakması için bir mektup yazdım. Çünkü İngilizler İslam'a ve Müslümanlara karşıdır. Bu yönde karar verieceğine büyük inancım var... Bir süre önce Batı Arapları astığım doğrudur. Bunu kendi isteğimle değil Enver'in sözüyle yaptım ve işin doğrusu tüm idamlar İslam'ın kullarları çerçevesinde gerçekleştirilmiştir."

23 Ocak 1919'da ise Yıldırım Ordular Müfettişi olmuştur (Toker ve Aslan, 2009: 18). Şubat 1918'de Yıldırım Orduları Grubu Komutanı General Falkenhein'in yerine Mareşal Liman Von Sanders atandıktan sonra 7 Ağustos 1918'de Mustafa Kemal ikinci kez 7. Ordu Komutanlığı'na atanmıştır (Hatipoğlu: 2009, 33-34).

Osmanlı Ordusu; I. ve II. Kanal Harekatı, I., II. ve III. Gazze Muharebeleri, I. ve II. Şeria Muharebeleri ve Nablus Meydan Muharebesi sonucunda Filistin, Ürdün ve Suriye'den çekilerek Adana'ya dönmek zorunda kalmıştır⁵. Bu dönemde bölgedeki İngiliz ordularının komutanı General Allenby'dir. General Allenby, Emir Faysal'ın komuta etmekte olduğu Arap orduları ile eşgüdüm içerisinde hareket ederek bölgedeki 7., 8. ve 4. Kolordulara karşı 19 Eylül 1918'de taarruz harekatı gerçekleştirmiştir (Kemal: 2010, 40-41).

Ferit Cemal Mersinli'nin 4. Ordu'su ve Cevat Paşa'nın 8. Ordu'su ağır bir yenilgi alınca, 26 Eylül 1918 gecesinde Mustafa Kemal ile birlikte söz konusu üç komutan Dera'da bir araya gelmiştir. Yıldırım Ordular Grubu Komutanı Mareşal Liman Von Sanders, ağır tahribat alan 8. Ordu'ya ihtiyaç kalmadığından 8. Ordu Komutanı Cevat Paşa ve 22. Kolordu Komutanı Albay Refet (Bele)'nin bölgeden ayrılmalarına karar vermiştir (Kemal: 2010, 42). Osmanlı ordusu Nablus Meydan Muharebesi sonucunda Halep'in kuzeyine çekilerek, bölgeyi boşaltmak zorunda kalmıştır.

Aynı zamanda birer Osmanlı subayı olan Cumhuriyet'in kurucu kadroları Anadolu anararasına dönerlerken cepheden edindikleri tecrübeler ışığında bir Arap ve Ortadoğu politikası belirlemişlerdir. Türk ordusu bölgeden çekilirken başta Mustafa Kemal olmak üzere komutanlar hem ayrılıkçı Arapların İngilizler ile yaptığı işbirliğini unutmamış, hem de başta Halep'te olmak üzere halkın bir kısmının ayaklanmalarına şahit olmuştur. Mustafa Kemal, Misak-ı Milli olarak adlandırılan Türk topraklarının sınırlarına ilişkin haritayı oluştururken, buradan edindiği izlenimler üzerinden hareket etmiştir. Kurucu kadro uzunca yıllar bölgenin Osmanlı hâkimiyetinde olduğu savı üzerinden Arap topraklarında hak iddiasında bulunmaktan ziyade dönemin en popüler söylemi olan "self determinasyon" ilkesinin burada benimsenmesini en uygun hareket tarzı olarak seçmiştir. Üstelik Mustafa Kemal Osmanlı birliklerinin çekildiği son yer olan Halep'ten ayaklanan halka karşı bir nevi "sokak savaşı" yaparak ayrılmak zorunda kalmış, Halep'in kuzeybatısında ise İngiliz ve Araplar ile çatışmaya girip, onları yenmiştir (Atay: 2012a, 130). 1916 yılında gerçekleşen Arap İsyanının Türk ordusuna karşı yapılan bir saldırı olmasının da ötesinde yaralı Türk askerlerinin bile öldürülmesi kurucu kadro açısından affedilemeyecek bir suçtur ve dolayısıyla bu ayaklanma bir ihanettir (Karpaz: 2012, 188). Cumhuriyet'in ilanının ardından oluşturulan resmi tarih tezinde Araplara ilişkin negatif betimlemenin kökleri buradan filizlenmektedir.

⁵ Söz konusu muharebeler hakkında daha fazla bilgi için bkz.: Erickson, Edward J., I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Ordusu Çanakkale, Kutü'l Amare ve Filistin Cephesi, (Çev.) Kerim Bağrıaçık, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2009.

Necip Fazıl Kısakürek'in Gözünden Osmanlı İmparatorluğu'nun Filistin Cephesi

Sağ Muhafazakâr-İslamcılık akımının önde gelen dergileri arasındaki, Sebülürreşad ve Büyük Doğu dergilerinde dikkat çeken hususlardan biri, söz konusu akım dergilerinin önde gelen yazarlarından olan Necip Fazıl Kısakürek ve Cevat Rifat Atilhan'ın I. Dünya Savaşı yıllarında Osmanlı ordusunun Filistin cephesinden geri çekilmek zorunda kalışına ilişkin yaratılan alternatif tarih yazımcılığıdır. Necip Fazıl, Büyük Doğu dergisinde “Dedektif X Bir” mahlası ile kaleme aldığı bir yazısında I. Dünya Savaşı yıllarında Filistin cephesinde Osmanlı ordusu ile İngiliz ordusu arasında bir takım gizli olayların gerçekleştiğine ilişkin bir anlatı kurgulamaktadır. Ona göre Filistin cephesindeki başarısızlık beraberinde imparatorluğun istila edilmesini ve Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasını getirmiştir. Necip Fazıl yazısında bu cephedeki başarısızlığın üst üste alınan başarısızlıkların doğal bir devamı mı, yoksa kasti olarak alınan birtakım kararların mı sonucu olduğunu tartışmaya çalışmaktadır (Dedektif X Bir: 1950, 3).

Necip Fazıl, başarısızlığın I. Dünya Savaşı'nda üst üste yaşanan faciaların bir sonucu olduğunu ancak cephede alınan kararların bir kısmının da bu başarısızlığı tetiklemek maksadında olduğunu düşünmektedir. Ona göre amaç “Türk vatanının çöküşünü “hızlandırmaktır.” Necip Fazıl, Filistin cephesinde bulunan üç ordudan birinin komutanının Mustafa Kemal olduğunu, Mustafa Kemal'in Enver Paşa idaresindeki Türk ordusunun başına gelen olumsuzluklardan kurtulabilmek için tek çözümün İngilizlerle anlaşmak olduğunu söylediğini, zaten bölgedeki İngiliz komutan General Allenby ile birtakım temaslarının olduğunu ve nihayetinde komutası altındaki 7. Orduyu bulunduğu bölgeden kimseye haber vermeden çekmesi nedeniyle diğer iki ordunun açıkta kalarak İngilizler tarafından kuşatıldığını iddia etmektedir. Bölgede kalan iki ordunun da başına gelenlerden sonra imparatorluğun Mondros Mütarekesi'ni imzalanmak zorunda kaldığını dile getiren Necip Fazıl, iki konuyu doğrudan birbirine bağlamaktadır (Dedektif X Bir: 1950, 3)⁶.

Necip Fazıl aslında Filistin cephesinde alınan yenilgiden dolayı Mustafa Kemal'i suçlamaktadır. Mustafa Kemal'in İstanbul'a, 4. Ordu Komutanı Mersinli Cemal Paşa'nın görevinden alınıp, komutanın kendisine verilmesi halinde durumu kurtarabileceğini bildirdiği de Necip Fazıl tarafından öne atılan savlardan bir diğeridir. Mustafa Kemal'in Yıldırım Orduları Komutanı olduktan sonra “birkaç basit oyalama muharebesi ile Adana'ya çekildiği” ve Harbiye Nazırı olmayı talep ettiği ancak İstanbul'un bu telgrafa olumlu bir yanıt vermediği belirtilmektedir. Necip Fazıl; “İşte Türk milletini imparatorluk enkazı altından kurtarma hareketi mazide böyle bir istinat noktasına dayanır” demekte ve Mustafa Kemal'e karşı ithamlarda bulunmaktadır (Dedektif X Bir: 1950, 10).

⁶ Necip Fazıl'ın yazısının zamanlaması önemlidir. Türkiye'de çok partili hayata yeni geçildiği bir dönemdir. I. Menderes hükümeti 22 Mayıs 1950'de kurulmuştur ve aynı tarihte İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanlığı görevi sona ermiş, yerine Celal Bayar yeni cumhurbaşkanı olmuştur.

Necip Fazıl, cepheye ilişkin bu tür iddialarda bulduktan sonra mevzuyu aslında şu şekilde bağlamaktadır; bölgede bir İsrail devleti Mustafa Kemal'in kasti askeri hataları sayesinde kurulabilmiştir. Bu sebeple Necip Fazıl Yahudilerin şu şekilde bir dua geliştirdiklerini öne sürmektedir; "... Ve sevgili vatanımızın Ulu Önderi Kemal Atatürk'e uzun ve mesut ömürler ihsan eyle, âmin." Sağ Muhafazakâr-İslamcı düşünürler Mustafa Kemal'in Selanik doğumlu olmasına ilişkin Masonluk temelli bir tarih okuması yaparlarken, Necip Fazıl bununla da yetinmemekte ve neredeyse Mustafa Kemal'i İsrail'in önderi olarak hayal etmektedir (Dedektif X Bir: 1951, 9)⁷.

Cevat Rifat Atilhan'ın Anlatımıyla Osmanlı İmparatorluğu'nun Filistin Cephesi

Cevat Rifat Atilhan, I. Dünya Savaşı esnasında Filistin-Suriye cephesinde 4. Ordu Komutanı Ferit Cemal Mersinli'nin yaveri ve şifre subayı olarak görev yapmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun İngilizlere karşı yaptığı I. Gazze ve II. Gazze Muharebelerine katılmıştır. Osmanlı ordusunun Filistin cephesinde yenilerek, bölgenin İngilizlerin eline geçmesine birebir tanık olan Atilhan, yazılarında sürekli olarak o cephede edindiği anılarına yer vermektedir (Bali: 2006, 404). Necip Fazıl gibi Atilhan da Osmanlı ordusunun cephede aldığı yenilginin faturasını Mustafa Kemal'e yüklemektedir.

Filistin cephesinde Türk ordusunun karşı karşıya olduğu zorlukları cepheden örnekler vererek anlatan Atilhan, 7. Ordu Komutanı Mustafa Kemal'in daha bölgeye atandığı zaman birbirinden ayrı konumlanmış üç orduya yaptığı teftiş turu sonunda zayıf ve dağınık birliklerle ilgili olarak "her şeyin bittiği" şeklinde bir yorum yaptığını belirtmektedir. Oysa Ferit Cemal Mersinli'nin Cezayirli Emir Abdülkadir Beyin oğlu Emir Said ile bağlantı kurarak, Arap isyancıların komutanı Emir Faysal'a ulaşmaya çalıştığını ve bunda da başarılı olduğunu aktarmaktadır. Atilhan'ın iddiasına göre Emir Faysal, Osmanlı idarecileri Arabistan'a Prusya'nın Bavyera'ya sağladığı gibi bir muhtariyet verme taahhüdünde bulunursa düşmanlığa son verip, olası İngiliz taarruzunun sonuçlarından kurtulma sözü verdiği bir mektup yollamıştır. Söz konusu mektup Atilhan'ın aktardığına göre Harbiye Nazırı Enver Paşa'ya gönderilmiştir (Atilhan: 1950a, 10).

Atilhan, Ferit Cemal Mersinli'nin Harbiye Nazırı Enver Paşa'ya bir başka telgraf daha göndererek bölgedeki ordu komutanlarından birisinin İngiliz Komutan General Allenby ile temaslarda bulunduğunu ve yine bu komutanın diğer ordu komutanlarına İngilizlerle anlaşarak, bölgeyi terk etme teklifinde bulunduğunu bildirdiği yönünde bir başka sav daha ortaya atmaktadır. Atilhan bu bilgileri açıklarken, kendisinin de bölgede görevli bir Osmanlı subayı olmasından ve bunun da ötesinde Ferit Cemal Mersinli'nin söz konusu telgrafını Harbiye Nazırı Enver Paşa'ya kendisinin şifre ettiğiinden söz etmektedir. Atilhan'ın söz konusu anekdotlarını aktardığı yazısının altına bir kutucuk içinde not düşülmüş ve

⁷ Necip Fazıl tarafından "Dedektif X Bir" mahlası ile kaleme alınan bir başka yazıda da Yahudilere ait olduğu belirtilen bir dua Türkçeye çevrilerek yayımlanmıştır. Dedektif X Bir, "Elimize Geçen Bir Yahudi Duası", Büyük Doğu, V. Devre, Sayı: 42, Yıl: 7, 5 Ocak 1951, s. 9.

İngilizlerle anlaşmak konusunda adı geçen komutanın Mustafa Kemal olduğu ifade edilmiştir. Filistin cephesi ile ilgili olarak aktarılan bir diğer bilgi; Ferit Cemal Mersinli'ye Osmanlı idarecileri tarafından vaktinde olumlu bir bilgi verilmediği için Emir Faysal'ın Arap isyancılar ile birlikte Dera bölgesinde bir taarruzda bulunmaya hazırlandıklarına ilişkindir (Atilhan: 1950a, 10).

Atilhan, Ferit Cemal Mersinli için olumlu bir anlatım kurgularken William Hale, 1915 ve 1916 yıllarında Ferit Cemal Mersinli ile Rahmi Evranos'un imparatorluğun savaştan kurtulması ve kendilerinin hükümete gelebilmeleri umuduyla İngilizler ve Ruslar ile antlaşma yapmaya çalıştıklarını ancak bundan bir sonuç elde edemediklerini aktarmaktadır (Hale: 2003, 27).

Atilhan'ın Mustafa Kemal karşıtlığı onun aktardığı anekdotlarda olayları kurgulayış şeklinde de görülmektedir. Örneğin, Ferit Cemal Mersinli'nin 4. Ordu Komutanı olarak, bölgede Türk askerini hem İngiliz ordusuna, hem de Arap isyancılara karşı korumaya çalıştığını vurgulayan Atilhan, Ferit Cemal Mersinli'den bahsederken “Türkoğlu Türk” tabirini kullanmaktadır. Atilhan, 4. Ordu Komutanı Ferit Cemal Mersinli'nin, 7. Ordu Komutanı Mustafa Kemal ile görüşmek üzere karargâha gittiği, kendisinin de onunla giden subaylardan biri olduğunu belirtmekte, hem Mustafa Kemal'in kendilerini iki saate yakın beklettiğini, hem de gecelik giysi ile karşıladığını ifade etmektedir. Atilhan'ın olayı tasvir şekli, onun yaklaşımını da sergilemektedir. Atilhan iki komutan arasında bazı anlaşmazlıklar olduğunu aktarmakta ancak taraflar arasında yapılan görüşmenin içeriğine ilişkin bir bilgi vermemektedir. İngiliz ordusunun Yahudilerden aldıkları yüklü miktardaki kredilerle hazırlıklı ve malzeme tedarikli olduğunu ima eden Atilhan, onların bu şekilde gerekli teçhizattan yoksun ve zayıf düşmüş Türk ordusuna karşı taarruza geçtiğini belirtmektedir. Kutsal topraklarda İngiliz ordusunun, Osmanlıların kendi elleriyle köklerini attığı Siyonist casusların yardımıyla bu taarruz harekâtına giriştiklerinden bahseden Atilhan, iki ordu arasında yaşananları şu ifadeler ile tasvir etmektedir; “Bu, sadece iki muhasım ordunun savaşması değil, aynı zamanda ehl-i salibin, hilale ve İslam ordusuna son hücumudur”. Söz konusu harekâtı, Haçlı Seferlerine benzeten Atilhan, Hristiyanların “Peygamber düşmanı nankör bir kavim” olarak nitelendirdiği Yahudilerin yardımı ile İslam milletine karşı savaştığı şeklinde bir yorum yapmaktadır (Atilhan: 1950b, 10).

Bir başka yazısında Atilhan, Mustafa Mermi tarafından yazılmış ve 2-3 Haziran 1934 tarihli Vakit gazetesinde yayımlanmış bir makaleden alıntı yapmaktadır. Atilhan, alıntı yaparken Mermi'nin ifadelerini “ırkçılık ve samimiyetsizliğin bir örneği” olarak kullanmaktadır. Mermi yazısında aslında tıpkı Atilhan gibi, Yahudilere ilişkin birtakım iddialar gündeme getirmektedir. Mermi'ye göre, I. Dünya Savaşı'nda Yahudiler Filistin'i ele geçirebilmek için Çanakkale cephesine gönüllü asker göndermiş ve

İBalkan Savaşları'nda Türklere ihanet etmiştir. Hatta Mermi, Theodor Herzl'in Türklük aleyhinde girişimlerde bulunduğundan bahsetmektedir. Atilhan, gerçekler öğrenilmeye başlandığı için Mermi de dâhil olmak üzere bazı yazarların bu şekilde yazılar kaleme aldığını düşünmektedir (Atilhan: 1951a, 12). Bir başka Sağ Muhafazakâr-İslamcı düşünür Raif Oğan da Mustafa Mermi'den söz ederken şu tabirleri kullanmaktadır; “gerçek inkılâp körelticisi, küfür mürteci, uydurma inkılâpçı, Yeni İstanbul gazetesinin farmason başyazarı” (Oğan: 1951, 6).

Atilhan'ın bir başka iddiası, tıpkı Necip Fazıl'ın iddiaları gibi, Mustafa Kemal komutasındaki 7. Ordu'nun bir emir alarak savaşımadan Bisan yönünde geri çekildiği ve İngiliz ordusunun da bu boşluğu kullanarak 8. Ordu'ya yönelmesine ilişkindir. İngilizlerin bunun ardından da 4. Ordu'ya harekât düzenlediklerini belirten Atilhan, Ferit Cemal Mersinli'nin komutanlığında karargâhın geri çekilmeye başladığını belirtmektedir (Atilhan: 1950c, 10-11). Atilhan bir başka yazısında da Filistin cephesinde yaşananları şu şekilde yorumlamaktadır; bölgede bulunan üç ordu ortak bir müdafaa yapamamış; 7. Ordu savaşımadan çekilince 8. Ordu sol tarafından kayıp vermeye başlamış ve sonuçta büyük bir bozgun yaşanmıştır. Atilhan'a göre eğer diğer ordu komutanları birlikte hareket edebilseydi, yorulmuş vaziyette olan İngiliz ordusu bölgeden püskürtülebilirdi ve böylelikle Mondros Mütarekesine gerek kalmaksızın, İstanbul hükümeti farklı bir yol izleyebilirdi (Atilhan: 1950d, 10). Atilhan söz konusu yazısında 4. Ordu Komutanı olan Ferit Cemal Mersinli'nin durumu kurtarmak için elinden geleni yaptığını vurgulamakta ve ondan bahsederken “çok iyi bir kumandan ve samimi bir vatanperver” nitelendirmesinde bulunmaktadır. Atilhan bir başka yazısında da Ferit Cemal Mersinli'den bahsederken “dünyanın en temiz ve halim bir insanı” ifadelerini kullanmıştır (Atilhan: 1950e, 10).

Atilhan'ın aktardığı bu bilgilerin sadece bir kısmı doğrudur. 18-19 Eylül 1918'de başlayan Nablus Meydan Muharabesi'nde 8. Ordu telef olmuştur ve Mustafa Kemal'in komuta ettiği 7. Ordu Fara Vadisi'ne çekilirken düşman kuvvetleri Bisan'ı ele geçirerek ordunun geri kalanı ile irtibatını kesmiştir. Yıldırım Ordular Grubu Komutanlığı 7. ve 4. Ordu'nun Şam'a gitmesini emrettiğinden Mustafa Kemal, İngiliz ve Arap orduları ile muharebe ederek ordusunu Şam'a getirmiştir. Mareşal Liman Von Sanders'in emri üzerine Mustafa Kemal kuvvetlerini Şam'ı savunabilenler diye Ferit Cemal Mersinli'nin komutasına bırakarak, komutansız kuvvetleri kumanda edebilmek için Rayak'taki karargâhına gitmiştir (Atay: 2012a, 128). Hatta Mustafa Kemal, Ferit Cemal Mersinli ile o sırada yaptığı toplantı sonucunda edindiği izlenimi şu şekilde ifade etmektedir; “Yaptığım inceleme ve Cemal Paşayla (Mersinli) görüşmemden çıkarabildiğim sonuca göre, kendisini şerifle (Mekke Emiri Şerif Hüseyin) anlaşmada serbest bırakmakta hiçbir sakınca görmüyorum”.

Mustafa Kemal'in bu ifadelerinden kastı şudur; Emir Faysal Suriye'nin Fransa'ya verilmesinden veya İngilizlerin bölgeyi ele geçirerek buradan çıkmamaları olasılığından endişelenmekte ve Nablus Meydan Muharebesi'nden sonra Osmanlı İmparatorluğu ile anlaşarak İngilizlerden önce Şam'ı elde etmeyi planlamaktadır. Mustafa Kemal bu nedenle Ferit Cemal Mersinli'nin Emir Faysal ile temasını sakıncalı bulmamaktadır. Ancak Emir Faysal'ın kışkırtmaları ile Şam halkı isyan ederken, General Allenby'nin ordusunun da bölgeye intikal etmesiyle birlikte Ferit Cemal Mersinli Şam'da başarılı bir savunma gerçekleştirememiştir (Kemal: 2010, 44-45, 47). Böylelikle Şam, Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliğinden çıkmıştır. Oysa Atilhan aynı olayı farklı şekilde kurgulamaktadır.

Atilhan'ın, Mustafa Kemal için Filistin cephesinde savaşmadan geri çekildiği iddiası gerçek dışıdır zira Mustafa Kemal'in komutasındaki 7. Ordu pek çok kez taarruza uğradığı halde direnebilmeyi başarmıştır. Özellikle Mustafa Kemal'in Osmanlı İmparatorluğu'nun teslim olmasına yakın bir zamanda 26 Ekim 1918'de Halep'in kuzeyinde Katma Muharebesi'nde İngiliz ve Arap birlikleri ile yaptığı son muharebe ve gösterdiği askeri başarı onun "I. Dünya Savaşı'nda kuvvetlerini kurtaran ve yenilmeyen tek Türk Komutan" olarak tarih sahnesindeki yerini almasını sağlamıştır. Mustafa Kemal savaşabilen son Türk birlikleri ile İngilizleri bölgede durdurmayı başarmıştır (Atay: 2012a, 130). Mustafa Kemal Katma Muharebesi'nden sonra "Bir hat tespit ettim ve sınırladım. Kuvvetlerime emir ettim ki; düşman bu hattın ilerisine geçmeyecek" demiştir ve gerçekten de Türkiye'nin güney sınırı bu son muharebede çizilen alan olmuştur (Hatipoğlu: 2009, 47). Osmanlı askerlerinin I. Dünya Savaşı yıllarında Filistin cephesinde yaşadıkları analiz edilirken, İngiliz askerlerinin istihbarat konusunda başarılı oldukları için farklı yerlere konumlanmış olan Osmanlı ordu birliklerinin ara hatlarına sızarak, irtibatlarını kesebildiklerini göz önünde bulundurmak gerekmektedir (Kemal: 2010, 58-60).

Öte yandan Milli Mücadele yıllarında Mustafa Kemal, emperyalizme karşı Anadolu topraklarında mücadele verirken, özellikle Halep'le temaslarda bulunarak Suriye halkının Fransa'ya karşı direnmelerine destek olmaya çalışmıştır. Hatta Mustafa Kemal, Emir Faysal ile "Avusturya-Macaristan gibi iki milletli bir devlet oluşturmak" gayesi ile düşman güçlerine karşı birleşerek tek bir komuta altında savaşmayı önermiştir. Dolayısıyla Milli Mücadele yıllarında aslında Kemalist kadro Ortadoğu'ya tamamen arkasını dönmekten ziyade işbirliği temelinde bir ilişki türü geliştirmek istemiştir (Tür: 2007, 234). Ancak bu politika başarılı olamamıştır. Milli Mücadele'nin kazanılması, hilafetin kaldırılması ve erken cumhuriyet döneminde önceliğin iç politika meselelerine ayrılması ile bu durum değişmiştir.

Erken Cumhuriyet'in Ortadoğu'ya ilgisiz kalmasına itirazı olan Atilhan'ın yazılarında ortaya attığı savlarda Araplar resmi tarihin aktardığı gibi bir isyancı olmaktan ziyade, İmparatorluk ile anlaşmaya

Cumhuriyet'in uluslararası sistemde bölgede aktif politika izleyebilecek bir ekonomik ve siyasi güçten yoksun olması, hem de bölgeye ABD Başkanı W. Wilson'un adıyla özdeşleşen "self-determinasyon" ilkesi çerçevesinde yaklaşılması gibi gerekçeler bulunmaktadır. Üstelik İngiltere'nin uzun zamandır bölgede ettiği tohumlar bu dönemde yeşermiştir ve Arap halkları Müslüman bir Türk liderden ziyade bir Arap lider önderliğinde kendi uluslarını inşa etmek istemektedir.

Üstelik Necip Fazıl Kısakürek ve Cevat Rifat Atilhan, Mustafa Kemal'i I. Dünya Savaşı'nda Güney Cephesi'nde alınan yenilginin doğrudan sorumlusu olarak görürlerken, bölgede nihai kararları Yıldırım Ordular Grup Komutanı Liman Von Sanders'in aldığı gerçeğini yadsıtmaktadırlar. Oysa orduların nerede kümeleneneceğinden, ne zaman taarruza geçeceğine ve bozgun anında hangi bölgeye intikal edeceklerine kadar ana karar verici Liman Von Sanders'tir. Dolayısıyla buradaki yenilgide Mustafa Kemal'in savaşmadan geri çekildiği iddiasının gerçeği yansıtmaması gibi, alınan yenilginin faturasının Mustafa Kemal'e yüklenilmek istenmesi de doğru değildir. Dolayısıyla Necip Fazıl Kısakürek ve Cevat Rifat Atilhan, doğru bilgiler ile kurgusal olan anlatımları bir arada kullanarak tarihe şekil vermeye çalışmaktadırlar.

KAYNAKÇA

Akyol, Mustafa, “Araplar Osmanlıyı Arkadan Vurdu Mu?”, *Düşünen Siyaset Bizim Doğu “Ortadoğu”*, Sayı: 23, ss. 135-139.

Atay, Falih Rıfki, Çankaya, İstanbul: Pozitif Yayıncılık, 2012a.

Atay, Falih Rıfki, Zeytinadağı, İstanbul: Pozitif Yayıncılık, 2012.

Atilhan, Cevat Rifat, “Görünmeyen İnkılap X”, *Büyük Doğu*, V. Devre, Sayı: 35, Yıl: 6, 17 Kasım 1950a, s. 10.

Atilhan, Cevat Rifat, “Görünmeyen İnkılâp-XII”, *Büyük Doğu*, V. Devre, Sayı: 37, Yıl: 6, 1 Aralık 1950b, s. 10.

Atilhan, Cevat Rifat, “Görünmeyen İnkılâp-XIII”, *Büyük Doğu*, V. Devre, Sayı: 38, Yıl: 6, 8 Aralık 1950c, ss. 10-11.

Atilhan, Cevat Rifat, “Görünmeyen İnkılâp-XIV”, *Büyük Doğu*, V. Devre, Sayı: 39, Yıl: 6, 15 Aralık 1950d, s. 10.

Atilhan, Cevat Rifat, “Görünmeyen İnkılap-XXVI”, *Büyük Doğu*, V. Devre, Sayı: 41, Yıl: 6, 29 Aralık 1950e, s. 10.

Atilhan, Cevat Rifat, “Görünmeyen İnkılap- XIX”, *Büyük Doğu*, V. Devre, Sayı: 44, Yıl: 7, 19 Ocak 1951, s. 10.

Atilhan, Cevat Rifat, “Görünmeyen İnkılap- XX”, *Büyük Doğu*, V. Devre, Sayı: 45, Yıl: 7, 26 Ocak 1951, ss. 10-11.

Atilhan, Cevat Rifat, “Görünmeyen İnkılâp- XXI”, *Büyük Doğu*, V. Devre, Sayı: 46, Yıl: 7, 2 Şubat 1951, s. 10, 16.

Atilhan, Cevat Rifat, “Görünmeyen İnkılâp- XXII”, *Büyük Doğu*, V. Devre, Sayı: 47, Yıl: 7, 9 Şubat 1951, ss. 10-11.

Atilhan, Cevat Rifat, “Görünmeyen İnkılâp- XXIII”, *Büyük Doğu*, V. Devre, Sayı: 49, Yıl: 7, 23 Şubat 1951, ss. 10-11.

Atilhan, Cevat Rifat, “Görünmeyen İnkılâp- XXIV”, *Büyük Doğu*, V. Devre, Sayı: 50, Yıl: 7, 2 Mart 1951, ss. 10-11.

Atilhan, Cevat Rifat, “Görünmeyen İnkılâp- XXV”, *Büyük Doğu*, V. Devre, Sayı: 51, Yıl: 7, 9 Mart 1951, s. 10.

Atilhan, Cevat Rifat, “Görünmeyen İnkılâp-XXVI”, *Büyük Doğu*, V. Devre, Sayı: 52, Yıl: 7, 16 Mart 1951, s. 10.

Atilhan, Cevat Rifat, “Türk-Arap Münasebetleri”, *Sebilürreşad*, Cilt: X, Sayı: 247, Haziran 1957, ss. 342-343.

Atilhan, Cevat Rifat, “Şeni ve Deni Manevra”, *Büyük Doğu*, V. Devre, Sayı: 45, Yıl: 7, 26 Ocak 1951a, s. 12.

KAYNAKÇA

- Bağce, Emre, “Türkiye’de Siyaset ve Resmi İdeoloji: Temel Yaklaşımlar”, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 1, 2004, ss. 197-224.
- Bali, Rifat N., “Cevat Rifat Atilhan”, Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce-Muhafazakârlık, Cilt: 5, İstanbul: İletişim Yayınları, 2006, ss. 402-406.
- Bayur, Yusuf Hikmet, Türk İnkılabı Tarihi 1914-1918 Genel Savaşı, Cilt: III, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1991.
- BÜYÜK DOĞU, “Kendi Mizanımız: 3”, Büyük Doğu, I. Devre, Cilt: I, Sayı: 9, 12 Kasım 1943, s. 2.
- Dawn, Ernest, Osmanlılıktan Arapçılığa, İstanbul: Yöneliş Yayınları, 1998.
- Dedektif X Bir, “Hakikat-Hakikat İçin Hakikat!”, Büyük Doğu, V. Devre, Sayı: 25, Yıl: 6, 8 Eylül 1950, s. 3.
- Dedektif X Bir, “Elimize Geçen Bir Yahudi Duası”, Büyük Doğu, V. Devre, Sayı: 42, Yıl: 7, 5 Ocak 1951, s. 9.
- Erickson, Edward J., I. Dünya Savaşı’nda Osmanlı Ordusu Çanakkale, Kutü’l Amare ve Filistin Cephesi, (Çev.) Kerim Bağrıaçık, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2009.
- Hale, William, Türk Dış Politikası 1774-2000, İstanbul: Mozaik Yayınları, 2003.
- Hatipoğlu, Süleyman, Filistin Cephesi’nden Adana’ya Mustafa Kemal Paşa, İstanbul: Yeditepe Yayınları, 2009.
- İnayet, Hamid, Arap Siyasi Düşüncesinin Seyri, İstanbul: Yöneliş Yayınları, 2. Baskı, 1997.
- Karpat, Kemal, İslam’ın Siyasallaşması, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2004.
- Karpat Kemal H., Türk Dış Politikası Tarihi, İstanbul: Timaş Yayınları, 2012.
- Kasım, Cemal Zekeriyya “Araplar’ın Osmanlı Devleti’nden Ayrılması”, İki Tarafın Bakış Açısından Türk-Arap Münasebetleri, İstanbul: Yıldız Matbaacılık, 2000, ss. 413-474.
- Kemal, Cemal “Osmanlı’nın Filistin Cephesi’ndeki Son Muharebesi”, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, Sayı: 45, 2010, ss. 37-69.
- Oğan, M. Raif, “Halimizin Panaroması”, Büyük Doğu, V. Devre, Sayı: 43, Yıl: 7, 12 Ocak 1951, s. 6.
- Tibi, Bessam, Arap Milliyetçiliği, İstanbul: Yöneliş Yayınları, 1998.
- Toker, Hülya ve Aslan, Nurcan, Birinci Dünya Savaşı’na Katılan Alay ve Daha Üst Kademedeki Komutanların Biyografileri, Cilt: II, Ankara: Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, 2009.
- Tür, Özlem, “Türkiye-Filistin-1908-1948: Milliyetçilik, Ulusal Çıkar ve Batılılaşma”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt: 62, Sayı: 1, 2007, ss. 223-251.